

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af October).

Den lave Temperatur og megen Fugtighed, som karakteriserede Veiret i Juni og Juli, vedblev til henimod Midten af August. Da skete heldigviis et Omslag og der indtraadte varmt og klart Veir, kun afbrudt af enkelte Regndage, som vedvarede til den sidste Halvdeel af Septbr. Efter nogle kolde Dage, hvor Thermometret om Natten sank til Frysepunktet (24de, 25de og 26de Septbr.) steg Varmen igjen i de sidste Dage af Septbr. og de første Dage af Octbr., og sank derefter jevnt gjennem hele Oct. og ind i Novbr., da Thermometret een Dag (d. 21de) paa Landbohøjskolen sank til $-9,4^{\circ}$ C.; men dog snart igjen begyndte at stige. Skjøndt Efterommeren, navnlig Octbr., var lidt varmere end den pleier at være, kunde det dog ikke opveie den Kulde, der har været Sommerens Særkjende og saaledes har ved Landbohøjskolen Sommerens Middelvarme (fra April til Oct. incl.) kun været $11,9^{\circ}$ C., medens den for Kjøbenhavns Vedkommende i de samme Maaneder pleier at være $12,6^{\circ}$, og Varmen har i Jylland været $\frac{1}{2}$ — 1° lavere end paa Derne. Den sidste Halvdeel af August var meget tør, Septbr. bragte derimod en stor Regnmængde, skjøndt Regndagenes Antal kun var faa; der faldt nemlig paa Derne den 7de og paa Halvøen den 11te Septbr. en ganske ualmindelig stærk Regn, der i Nordsjælland (ved Humletofte)

naaede til 45 Linier i eet Døgn. Ogfaa October var meget regnfuld navnlig i Sylland. Fra April til Octbr. er paa Landbohøiſtolen faldet 16 Tommer Regn eller $2\frac{1}{2}$ Tomme mere end Middeltallet for Kjøbenhavn, og det uagtet April og Mai vare meget tørre. Octobermaaned var meget stormfuld.

Veiret har ſaaledes begunſtiget Vjergningen af Høſten, og mange Steder, navnlig paa Nerne, har man ſaaet Alt i Huus under de heldigſte Forhold og i god Tid, da Høſten var inde midt i September. Andre Steder har man havt ikke ſaa Beſværligheder at kjæmpe med; Alt modnedes ſeent, og for at komme til at begynde, blev Rugen meiet inden den var fuldkommen tjenlig og trængte derfor til megen Veiring; hvor man gav ſig Tid, blev den bragt tør og godt i Huus, men da man hyppig, af Frygt for uſtabigt Veir, ilede for meget med Indkjørfelen, kunde det ikke undgaaes, at megen Rug bragtes hjem, medens Kjærnen endnu var blød og Straaet ikke tørt, til ſtor Skade for Qvaliteten. I Sylland var mange Steder Vaarſæden, navnlig Havren, grøn ved Auguſtmaanedes Ende og modnedes førſt i September; Vjergningen af denne ſeent meiede Vaarſæd faldt i det uſtabige Veir i October og var meget beſværlig. Medens derfor Høſten paa Nerne ialmindelighed var endt med September, ſtod endnu enkelte Steder i Sylland Havren, navnlig fra Kjærjorder, ude ved Beretningernes Indſendelse i Slutningen af October.

Om Høſtens Udfald er det for tidligt endnu at udtale ſig afgjørende, men da endeel er udtærſket, kan man nok danne ſig en begrundet Mening derom. Afgrøden har med Henſyn til Fyld været ſærdeles ſtor og man ſeer iaar Hæſſe næſten ved hver Gaard, ſelv i Egne, hvor det ellers ikke pleier at være Tilfældet. Men Kornudbyttet ſtaaer aldeles ikke i Forhold dertil, og navnlig gjælder det om Vinterſæden, iſær Hvede. Paa lettere, af Naturen varmere Zorder, der trænge meget til Regn og lide mindre af Kulden, ligesom i Egne, hvor Vaarſæden er den vigtigſte Sæd, har man

Grund til at være tilfreds med Høstens Udfald, men det Mødsatte er Tilfældet i de bedre Egne, og navnlig hvor Hvede er Hovedsæden; der ere Landmandens Forventninger ved Tærskningen blevne skuffede og Udbytten er ringere, end man har troet at kunne gjøre Regning paa. For hele Landets Bedkommende vil dette Aars Afgrøde vistnok neppe naae en Middelhøst og mange Steder bliver den ikke lidet derunder.

Af Plantesygdomme har Røst i høi Grad bidraget til at formindste Høstens Udbytte; den angreb alle Kornarter, men det er dog især Hveden, der har lidt derunder, og allerede i den sidste Beretning omtalte vi den store Udbredelse, den havde. Iugen Egn af Landet, intet Jordsmøn har været fri, men det er dog den stærkvoorne Sæd, især hvor den har ligget i Leie, som har været mest angreben. Fugtig Jordbund og Læ mod Vinden har ogsaa bidraget til at forstærke Sygdommen. Hvedemarken i Nærheden af Stranden have derimod været nogenlunde fri for Røst, og paa lettere og varm Jordbund har Skaden ikke været af Betydning. Den Skade, som Røsten iaar har gjort her i Landet paa Hveden, løber op til flere Millioner Rigsdaler.

Med Hensyn til Insekter have Oldenborrelarvernes Angreb paa Sæden ikke været af Betydning, Hvedemyggenes langt større, men dog ringe mod den Skade, Røsten har anrettet. Derimod ere de graa Ager-snegle (*Limax agrestis*) overalt i Landet fremkomne i umaadelige Mængder og have, hvad man tidligere ikke har bemærket, angrebet Kjøerne, navnlig af Rugen. Kort før Modningsperioden viste de sig i saadan Mængde, at man ved Solopgang kunde finde indtil 9 Snegle paa et Aar. De gnavede Hul i de vaade, melleslybte Kjøer og udfugede Vædsten, saa at kun den tørre Skæl blev tilbage; da Kjøeren blev fastere og indeholdt Meel, gnavede Sneglene i den øverste Ende, hvad de kunde overkomme fra Aften og indtil næste Dags Soelfsin drev dem ned til Jorden; i Regn eller taagede Dage forbleve de paa Aret.

Efterat Rugen var meiet og sat i Hob, samlede Sneglene sig ved disse, og fandtes om Natten i store Mængder paa Bippene. Dette var en af Grundene, hvorfor man ilede saa meget med at bringe Rugen ind, ofte inden den var fuldkommen tjenlig. Ved Tærstningen af Rugen findes en Mængde tomme Skaller og mange Kærner, der ere gnavede i Enden, som ved Musebid, og af denne Grund tabes ikke lidt ved Rensningen, ofte 1 Skp. af Tønden. Ogsaa paa Erter og Vikkehavremarken viste Sneglene sig mange Steder i utrolig Mængde. — Meelbrøier i Rugen have ogsaa iaar været hyppigere end ellers.

Hveden har over hele Landet kun givet et maadeligt Udbytte, og mange Steder et høist ringe, kun et Par Skjæpper af Traven, og er saa blandet med Smaafæd, at i Reglen $\frac{1}{3}$ maa tages fra for at bringe Resten til en nogenlunde Vægt. Man tør derfor vist antage, at de fleste Gaarde ikke ere istand til at sælge mere end halv saa megen Hvede som sædvanlig. De forskellige Afarter af Hvede have ikke været lige stærkt angrebne, men det er vanskeligt at bringe Overensstemmelse tilveie imellem de forskellige Meddelelser; da lokale Forhold og den mere eller mindre stærke Væxt have havt stor Indflydelse. I almindelighed synes det, at den gamle brune, saakaldte danske, Hvede har lidt mindre af Rust end de lysere Afarter, og navnlig den i de senere Aar saa meget dyrkede saakaldte Manchester-Hvede; paa Bornholm har man imidlertid gjort den modsatte Erfaring, og fra forskellige Egne af Landet anføres flere i de senere Aar indførte Afarter, som have været mindre angrebne, uden at man dog deraf, paa Grund af det ringe Omfang, hvori de ere dyrkede, tør drage nogen almindelig Slutning. Vægten er ialmindelighed ringe, kun fra 120—125 Pd. holl.; kun enkelte Steder har man naaet 130 Pd. og derover.

Rugen fylber ialmindelighed godt, men skjæpper simpelt. Det uheldige Veir i Drætiden har forarsaget Spring i Bippene og ueensartede Kærner; meget Smaaforn findes og

hvor Sneglene have huseret mange tomme eller gnavede Kærner; den tidlige Høst og endmere den tidlige Hjemkjørsel har gjort, at Kærnen mangler Fylde og meget maa renses fra for at bringe en blot nogenlunde god Vægt tilveie. I Henseende til Qvantitet vil neppe naaes en Middelhøst, og Qvaliteten er derunder.

Raps har overalt givet et tilfredsstillende Udbytte, vel i Gjennemsnit 12—14 Tdr. pr. Td. Land. Dyrkningen deraf er i Tiltagende, og i dette Efteraar er saaet Raps mange Steder, om end ikke i store Stykker.

Byg udviklede sig særdeles godt i den sidste Halvdeel af Sommeren især det tidlige saaede, og kun paa kolde, fugtige Jorder var det tilbage. Det fyldte godt, men giver ikke hvad man ventede, og Qvaliteten er kun middelmaadig; Kærnen er tynd og spids, af mørk Farve og ialmindelighed kun af ringe Vægt. Paa de lettere Jorder og navnlig i det vestlige Jylland og Slesvig har Bygget givet en usædvanlig stor Afgrøde. Om man end i de bedre Egne er bleven stuffet ved Byggets Tærkning, der har givet mindre end man havde gjort Regning paa, vil Udbyttet dog vistnok for hele Landet hvad Tøndetallet angaaer snarere være over end under en Middelhøst, men Qvaliteten er ikke saa lidt ringere.

Havren er Aarets bedste Afgrøde; den var lang i Straaet og tætvoxet med en rig og vægtig Top; den stjepper godt og Kærnen er stor og fylbig og mange Steder af en ualmindelig Vægt. Den modnedes seent og blev overalt meiet temmelig tidlig, og hvor den var saaet paa lavere Steder, kunde man ikke afvente Modningen, men den meiedes grøn i den sidste Halvdeel af September, og vil afgive et fortrinligt Qvægsfoder, hvor man har været heldig med Bjergningen; dette har imidlertid ikke overalt været Tilfældet, og enkelte Steder fandtes, som ovenfor bemærket, Havre endnu ude i Slutningen af October. Denne Sædart vil for hele Landets Vedkommende afgive langt over en Middelhøst.

Erter have ialmindelighed givet et godt Udbytte, navnlig de tidligmodne. Bladlusenes Angreb blev hæmmet af nogle heftige Regnskyl. De sildigmodne vedbleve at blomstre langt ind i Efter sommeren, men vare ret godt bælgsatte; Foderet er rigeligt og godt, hvor det blev velbjerget. Af Erter tør man saaledes vistnok regne paa en god Middelhøst, men bestoværre er det med Erter besaaede Areal aflaget saameget i de senere Aar ved den stadige Misvæxt, at man i mange Egne kun sjelden seer en større Ertemark.

Vikler vorede meget stærkt til, men bleve seent modne og derfor vanskelige at bjerge; Bønner bleve ligeledes meget seent modne, maatte skjæres lidt for tidligt, og vare i Toppen temmelig stærkt angrebne af Bladlus, der flere Steder næsten har ødelagt Afgrøden.

Boghvede er at betragte som mislykket; den blev tidlig overløben med vild Spergel og andet Ukrudt; de fleste Steder sloges den af til Foder, og hvor den blev staaende, har man neppe høstet Udsæden.

Kartofler have kun givet et ringe Udbytte, men dog ialmindelighed noget større end de nærmest foregaaende Aar; ligesom ogsaa Sgdommen synes at have været mindre udbredt. Udbyttet angives til 30—50 Tdr. og fra en enkelt Gaard endog til 80 Tdr. pr. Td. Land. Der er dog mange Undtagelser, hvor baade Udbyttet har været meget ringe og Sgdommen stærk.

Koerne have udviklet sig ret godt i Efter sommeren, dog give Munketroer kun et middelmaadigt Udbytte, og der klages almindeligt over Tilbøjeligheden til at sætte Frøstængel; Kaalearer ere bedre og Turnipsen har givet et tilfredsstillende Udbytte. Gulerødderne ere ikke store.

Hør er lykkeligvis ret godt; Humle er derimod simpel. Af Træfrugt, navnlig Æbler, er der avlet meget, men just ikke af den bedste Kvalitet.

Græsmarkerne have været noget forskellige, afhængig af Jordbunden og Regnsfaldet. Varmen i August fremmede

Græssets Væxt, men hvor det tørre Veir vedblev længe uden Afbrudelse, gif Græsset efterhaanden bort. Den nye Kløver har udviklet sig særdeles godt og har i September Maaned været til stor Hjælp. Evret har ialmindelighed kun været simpelt, da Afgrøderne stode meget sluttede, og Engene og Rjærgræsningen kun have afgivet ringe Eftergræsning. Dog have Marskengene paa Halsøens Besklyft været meget gode i Efteraaret. Dvæget blev overalt taget temmelig tidligt ind, omtrent mellem den 20de og 25de October, som dog mindre hidrørte fra Mangel paa Græs end fra den vedvarende Regn, Storm og Kulde.

Meieriudbøttet har været tilfredsstillende og vel snarere større end mindre end sædvanligt, som vel for en stor Deel hidrører fra den bedre Vinterrøgt, der nu ialmindelighed bliver Køerne tilbeel, men ogsaa fra at Melken har holdt sig godt i Rjelberen og fik Tid til at affætte al Fløden. Maafee lader dog Smørrets Qvalitet noget tilbage at ønske; mange Smørhandlere klage idetmindste over, at Smørret er mindre fiint end i de foregaaende Aar.

Sundhedstilstanden er i det Hele god. Mange Steder frygtes dog for den fugtige Sommers Indflydelse paa Faarene, og endeel Lam ere døde i Efteraaret. I Eiderstedt og Bredsted Amter har hersket Miltbrand mellem Svinene, ligesom ogsaa nogle Tilfælde af ondartet Lungeshge af og til optræde i det sydlige Slesvig, hvorfor man ikke er uden Engsteligthed og ønske, at der fra Regjeringens Side tages kraftige Forholdsregler imod Smittens Udbredelse. Dvæget er kommet paa Stald i godt Hul, ligesom Hestene holde sig godt ved den nye Havre.

Foderet er rigeligt overalt, og da det ialmindelighed er velbjerget og sundt, venter man, at det vil være velnærende og drøit. Besætningerne ere i denne Vinter store, deels paa Grund af den rigelige Halmængde, og deels fordi man forubseer, at en Mængde Smaakorn vil falde af ved Rensningen, som man gjennem Besætningen vil søge at finde Anvendelse for.

De dalende Kornpriser opfordre ogsaa til at bringe saa stor Indtægt ud af Besætningen som muligt.

Vintersædens Saaening er iaar skeet senere end sædvanligt, deels paa Grund af den sene Høst og deels af Frygt for at den store Mængde Snegle, som havde viist sig i Høsten, skulde kaste sig over den unge Sæd. Kun enkelte Steder benyttede man nogle Ophold i Høsten til at saae Rug, som saaledes kom i Jorden i Begyndelsen af September, men ialmindelighed saaees først Rugen ved Mikkelsdagstider og i den første Uge af October; den kom da godt og tør i Jorden. Hvedesaaeningens traaf længe ud, da den forhindredes ved det ustabige Veir og Mangel paa god Saaesæd, og mange Steder, navnlig i Sjælland, var man endnu ikke færdig dermed ved Beretningernes Afgang i Slutningen af October, ligesom dengang endeel dansk Rug endnu var usaaet. Den tidlig saaeede Sæd staaer særdeles godt og Frykten for Snegleangreb har viist sig ugrundet navnlig paa Heelbrakmarker, hvor man ved at ompløje Marken med et Par Furer har adskilt den fra Græs- og Stubbemarkerne; men hvor Rugen er saaet efter Urter eller Bikkehavre, have Sneglene mange Steder gjort endeel Skade; dog mindre end man skulde have ventet. Vintersæden er kommen godt i Groening, men staaer ofte noget thndt. Raps staaer udmærket, Omfaaening har, saavidt vi have erfaret, ikke fundet Sted.

Efteraarsploiningen er ialmindelighed noget tilbage; indtil midt i October fremmedes Ploiningen godt, men den standsedes derefter i længere Tid ved den vedholdende Regn.

Dette Aar vil neppe blive regnet blandt de heldige, navnlig af de Landmænd paa Verne og Østkysten af Halvøen, der have deres væsentligste Indtægt af Hvedesalget, da det formindskede Udbytte falder sammen med dalende Priser. Dog vilde det være ubilligt at kalde Aaret ugunstigt, da Meieriprodukterne have givet et meget godt Udbytte, og Priserne paa gode Varer omtrent have været de samme som ifjor. Kreaturpriserne i Sjælland have i dette Efteraar været høie, og navnlig paa de sidste

Efteraarsmarkedet har der været levende Handel baade med Dvæg og Heste. De magrere Egne af Landet have derfor i det Hele Grund til at være tilfredse med Aaret, da Dvægtillægget har betalt sig godt og Vaarsæden, der i mange Egne af det vestlige Sylland indtager en langt vigtigere Plads i Sædstiftet end Vintersæd, i det Hele giver et tilfredsstillende Udbytte, og et godt Dverfud til Salg.

Vi skulle slutteligen omtale de forskjellige Landsdele, men da Forholdene over hele Landet ere nogenlunde overeensstemmende, kunne vi fatte os kort.

I **Sjælland** giver Sæden ialmindelighed langt mindre end man tidligere havde ventet, og Forhaabningerne, som grundede sig paa Høstens rige Fyld, ere betydelig nedstemte. Drainingen vinder efterhaanden større Indgang hos Bondestanden i mange Egne, medens Dvæggets Vintersodring endnu lader meget tilbage at ønske. Rodfrugtdyrkningen udbreder sig kun langsomt, men har dog taget et godt Opsving baade i Kjøbenhavn's Omegn og i enkelte Dele af Hølsbæk Amt.

Paa **Samsø** stille Forholdene sig omtrent som paa Sjælland, ogjaa der bliver Drainingen mere almindelig hos Bondestanden, om end hidtil kun paa mindre Stykker.

Fra **Lolland, Falster** og **Moen** klages ikke alene over Rust paa Hveden, men ogsaa over Hvedemyggenes Angreb. I det Hele synes Høsten her mindre tilfredsstillende end i mange andre Egne af Landet, som vel kan finde sin Forklaring i det kolde Veir og de bindende Jorder. Ertehøsten er vel falden tilfredsstillende ud, men betyder nu langt mindre end tidligere, da Dyrkningen finder Sted i et langt ringere Omfang. I en Meddelelse fra det vestlige Lolland bemærkes, at Erternes Mislykken falder sammen med Kløverens Indførelse, og som Exempel anføres, at en gammel Bonde, der endnu ikke har benyttet Kløver, bestandig har haft fortrinlige Erter.

Paa **Fyen, Taasinge** og **Langeland** synes man tilfreds med Høstens Udfald, Hveden er vel ogsaa der falden mindre godt ud, men spiller en mindre indgribende Rolle i Agerbruget. Af Frugt, navnlig Æbler, er afdet en betydelig Mængde, og fra Taasinge er i dette Efteraar udført mange tusinde Tønder.

Ogsaa i det **nordlige Sylland** vidne de mange Hæs, man overalt seer ved større og mindre Gaarde, om at Høstens Udbytte i Fyld langt overgaaer et Middelaar; med Kornudbyttet er man mindre tilfreds, men venter dog et godt Middeldudbytte, da Havren, som hyppig er Hovedsæden i disse Egne, har givet et baade rigeligt og vægtigt Udbytte. Kartofler ere faldne saa flet ud, at mange hundrede Tønder føres fra Sjælland til Frederikshavn og sælges til høie Priser.

I det østlige Sylland synes Høstuddbyttet omtrent at være som paa Sjælland. Rigeligt Fyld, men forholdsviis kun ringe Sædubbytte, undtagen af Havre, som i Grenaa- og Ebeltoft-Egnen enkelte Steder leveres til en Vægt af 90 Pd. Fra intet Sted lyder Klagen over Sneglenes Angreb paa Rug-hjærnen stærkere.

Det vestlige Sylland glæder sig ialmindelighed ved en god Høst; navnlig lyde Beretningerne fra Vardeegnen og den sydlige Deel af Ringkjøbing Amt meget gunstige, og man har der et rigere Hø- og Foderubbytte end selv ældre Folk kunne erindre, skjøndt Boghveden her, som overalt i Landet, er mislykket. Rugt og Snegle ere vel ogsaa sporede her, men uden at Skaden har været af synderlig Betydning.

Slesvig frembyder store Forskjelligheder, afhængige af Jordbundens Bestaaffenhed. De lettere Jorder have havt den bedste Høst, medens fra de bindende Jorder de sædvanlige Klager lyde over Hvedens lette Bestaaffenhed; i Marsten har man ikke i mange Aar kjendt Rugt før iaar. Man gjør dog Regning paa en Middelhøst.

Paa Bornholm ere Forholdene ganske overeensstemmende med de almindelige. De samme Klager høres over Rugt, men som ovenfor er bemærket, har Manchesterhvede her været mindst angreben, medens andre Steder det Mobsatte har været Tilfældet. Vintersæden antages dog ikke at ville give synderligt under en Middelhøst og Vaarsæden ikke faa lidt derover.

Erklæring

angaaende det norske Fiskeguano-Selskab.

I Anledning af at de Herrer S. Groth & Drsted i deres til Indenrigsministeriet indgivne Beretning om Fiskegjøbning, hvilken er optagen i nærværende Tidsskrifts 10de Binds 3die Hefte, Side 243 have anført, at man søger at danne et engelsk Actieselskab, der skulde overtage Fabrikken i Norge, ere vi af Directionen for „Det norske Fiskeguano-Selskab“ i Christiania anmodede om at offentliggjøre, at der hverken er eller har været Tale om Salg af Fabrikken i Fosoten, men at man tværtimod har indrettet sig paa en betydelig udvidet Produktion, da man ikke har kunnet tilfredsstille det tiltagende Begjær.

Kjøbenhavn, den 1ste September 1862.

Brodrene Hiort.